

RIJEČ UREDNIKA

Današnje vrijeme obilježavaju rasprave i polemike o suvremenim tehnologijama te osobito o umjetnoj inteligenciji, pri čemu je ozbiljna kritika i/ili različito promišljanje postalo vrlo nepopularno i često se smatra „herezom“, baš kao i sve što nije u sustavu vrijednosti ili u okvirima koji su jednostrano prihvaćeni od strane samo nekih krugova. Naime, postoje indicije da se svijet ponovno dijeli na ispravne i neispravne, dobre i loše, pa se takva logika koristi za karakterizaciju određenih tehnologija, baš kao i čitavih zajednica, kultura, društava, država ili skupina. I nije prvi put da se to događa u ljudskoj povijesti, a nije ni prvi put da se rezultat toga ogleda u enormnim razlikama u bogatstvu, moći i utjecaju vrlo uskog kruga ljudi koji su sebi dodijelili ulogu „stvoritelja“. U takvom vremenu teško je ne zapitati se o ulozi i odgovornosti znanosti i znanstvenika, koji već pomalo „uplovljavaju“ u svijet konformizma financiranog upravo od strane navedenih krugova. Naime, umjetna inteligencija i ostale suvremene tehnologije trebali bi svijet učiniti boljim i ugodnijim mjestom za življenje, a sve što odudara od toga treba i mora biti podložno kritici, a osobito ozbiljnoj znanstvenoj kritici. Drugim riječima, ako suvremena tehnologija primjerice čini sigurnijom našu vožnju, putovanje ili nam pak olakšava svakodnevne poslove i obaveze, onda je to svakako poželjna i hvale vrijedna uloga tehnologije. No, ako ta ista tehnologija uništava naše domove, ubija nedužne ljude ili kod naše djece uzrokuje nepopravljive psihičke i fizičke devijacije, onda se ne možemo praviti slijepi i gluhi na to. Stoga ni znanost niti znanstvenici kao osobe ne smiju bježati od odgovornosti za takve posljedice. Znanost bi danas, više no ikada u prošlosti, trebala preuzeti dio tereta odgovornosti za razvoj čovječanstva i to ne samo po pitanju očuvanja okoliša, već i po pitanju očuvanja mentalnog zdravlja ljudi i održivog sustava vrijednosti. Takav sustav vrijednosti zasigurno nije unitaran niti unificiran, jer to opet vodi nekoj novoj tiraniji, već je to šaroliki svijet različitosti koji je održiv u odnosu na prirodu čovjeka. Takve, kritičke ideje i rasprave su nešto čemu i ovaj časopis teži, jer se tehnologija, osobito u obrazovanju, ne može razmatrati samo sa stajališta njene funkcionalnosti i limitirane učinkovitosti. Tehnologija se, baš kao i bilo koje drugo područje, može i mora razmatrati i sa stajališta filozofije, psihologije, pedagogije, sociologije, etike, povijesti, ali i sa svakog drugog čovjeku svojstvenog stajališta koje će podržati njegovu održivost i dobrobit. Jedino tako možemo dobiti cjelovitu, holističku „sliku“ aktualnih događanja i utjecaja, pa tako i uspješnije predvidjeti i prevenirati posljedice zbog kojih ćemo poslije ispaštati. Zbog toga pozivam sve vas stručnjake i znanstvenike da se uključite u ozbiljnu kritiku društva i tehnologije, osobito u obrazovanju, te na taj način podržite različitosti i postavite prava pitanja koja će tražiti kompleksne odgovore, suprotne sve češćoj dihotomiji današnjice. Suvremena tehnologija nije „sveta krava“, ona obilježava i danas uvelike limitira život čovjeka, pa čovjek ima i pravo i obvezu tretirati je onako kako to njemu odgovara, a ne kako odgovara samo onima koji na to gledaju isključivo iz perspektive njihova vlastita profita ili interesa. Ponovit ću riječi poznatog hrvatskog IT stručnjaka koji je rekao kako nam je informatika nekad štedjela vrijeme, a danas nam oduzima sve to vrijeme koje smo nekada uštedjeli. Stoga je naša je obveza očuvati sve ono dobro što su nam suvremena dostignuća donijela, ali i argumentirano odbaciti sve što nam to narušava. Na kraju, za one koji to ne znaju, za održanje svega onoga što nam je tehnologija donijela u ovom kratkom tehnološkom periodu ljudske povijesti i nadalje se neki kotač mora vrtjeti. Oni koji to ne razumiju neka se zapitaju i raspitaju, a oni koji razumiju neka pišu i kritiziraju.

Damir Purković